

Anteeksiantamisen vaikeudesta, tuomareista ja velallisista (Matt. 6: 14-15)

Saarna Ikaalisten kirkossa 1.11.2015

Hyvät, ystävät, jos katsomme, niin virsikirjan takasivuilta löytyy Isä meidän rukouksesta kaksi eri versiota, joista toinen on tuttu ja toinen niin sanottu ekumeeninen. Tuossa jälkimmäisessä puhutaan velasta. Itse asiassa vuodesta -40 vuoteen -63 kirkossamme oli käytössä Isä meidän rukouksen muoto, jossa sanottiin: 'Anna meille meidän velkamme anteeksi, niin kuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meille velassa.' Ehkäpä osa teistä muistaa sen vielä rippikouluajoilta. Silloin vuonna -63 siirryttiin nykyiseen rukouksen sanamuotoon synnistä ja rikkomisesta. Silloin 60-luvulla taisi ajatuksena olla, että uskontoa ja talouselämää ei pidä sekoittaa keskenään. Perusteluna sanottiin, että 'velasta pääsee maksamalla, synnistä päästään katumalla'. Ja niin alettiin siis käyttää nykyistä Isä meidän -rukouksen muotoa, jossa puhutaan synnistä ja rikkomuksista velan sijaan. - Se onkin kyllä perusteltua, mutta sen vuoksi, että muinoin velka tarkoitti vähän eri asiaa kuin nykypäivänä.

Jeesuksen aikaan velkaa ei otettu investointeja ja rakentamista varten, vaan vain hätätilanteessa, esimerkiksi sairauden, onnettomuuden tai luonnonkatastrofin kohdatessa. Sen vuoksi koronottoa pidettiin suorastaan syntinä, siis sitä, että olisi saatu hyötyä toisen hätätilanteesta. Tätä taustaa vasten ymmärrämme, että kun jossain Isä meidän -rukouksen versiossa annetaan velkaa anteeksi, ei ollutkaan kyse vain rahasta tai omaisuudesta, vaan koko elämästä.

Anteeksiantamusta tarkoittavan kreikankielisen sanan *afesis* perusmerkitys on 'päästää irti' ja peruuttaa, siis esimerkiksi velka. Silloin aikoinaan sen merkitys oli hyvin konkreettinen, sillä maksamattoman velan vuoksi saattoi joutua orjaksi. Niinpä tuollaisessa tilanteessa ei ollutkaan kyse vain velasta, vaan myös vallasta, jota meillä on toisiin ihmisiin.

Kun ihminen pyytää toiselta anteeksi, käytetään tuossa tilanteessa valtaa. Anteeksipyytjä on siinä velallisen asemassa ja toisella taas on valta vapauttaa tai sitoa, ehkä pitkiksikin aikaa. Anteeksipyytminen on tilanne, jossa heikko ja vahva kohtaavat toisensa. Anteeksiantoa anova on sen armoilla, jota vastaan hän on rikkonut. –Mutta kuka olikaan se heikompi, kuka olikaan se, joka kärsi, sillä, onhan loukattu usein haavoittunut ja kärsinyt. Eikö se ole loukatun kannalta tärkeintä, että oikeus tapahtuu, eikö vääräys pidä oikaista? Siitäkö anteeksiantamisessa on kyse, että oikeus tapahtuu? Ei, ei ole.

Jos meitä kohdellaan väärin, me loukkaannumme ja meillä on siihen oikeus. Oikeudentajumme sanoo, että meidän loukkaantumistemme on oikeutettua. Kun me olemme tulleet loukatuksi, niin meistä tuntuu, että ainakin oikeudenmukaisuus on meidän puolellamme, se tekee meidät vahvemiksi. Se on meidän vahvuutemme. Samalla me olemmekin näiden ajatusten myötä tuomarin asemassa ja tuomarin tehtävä on tuomita teon mukaan, eikä armahtaa. Niinpä, kun meitä on loukattu, me katsomme toista silmiin ja arvioimme katuuko hän riittävästi. Onko hän uskottava katumuksessaan? Tuollaisessa tilanteessa herää helposti kiusaus rangaista toista pitkittämällä tilannetta.

Loukattuna ja samalla tuomarin asemassa, se ei olekaan helppo yhdistelmä, anteeksi antaminen ei yhtäkkiä olekaan helppoa. Väistämätön johtopäätöksemme on, että oikeudenmukaisuus on eri asia kuin anteeksianto, vaikka ne ovat molemmat hyviä asioita, ne eivät kuitenkaan ole sama asia, vaan ne voivat joskus olla suorastaan vastakkaisia.

Syällisen paikallakaan ei ole kyllä helppo olla. Mieluummin torjumme tapahtuneen, puolustelemme, selitämme ja siirrämme alkusyyntä muualle. Pyrimme vapauttamaan itsemme, olemme siinä vakuuttavia, ainakin omasta mielestä. Tai sitten on niitä ihmisiä, jotka ovat kaiken ulkopuolella, jotka eivät ota omalle tunnolle mitään. Ihmisten väliset tilanteet ovat helposti mutkikkaita ja helpointa niissä on jättäytyä sivulliseksi puhtaalla omallatunnolla. Tämän pohjalta voimme tehdä johtopäätöksen, että ihminen joka pyrkii tekemään hyvää ja puhumaan toisista hyvää, ottaa aina riskin, koska vaarana ovat väärinymmärrykset ja ristiriidat. Syntisenä ei ole mukava olla. Siksi on helpompi katsoa muita kuin itseä.

Meidän ajatuksissamme anteeksisaamisessa ja –antamisessa ollaan velallisena ja tuomarina. Raamatun opetus anteeksiantamisesta ottaa sen sijaan asiaan ihan toisenlaisen näkökulman, sillä sen mukaan anteeksiannossa on aina kysymys tapahtumasta Jumalan edessä, siis silloinkin kun pyydämme anteeksi loukatulta läheiseltä. Meidän täytyy tiettenkin pyytää lähimmäiseltä anteeksi, mutta miten tärkeää onkaan ymmärtää, että olemme samalla aina myös Jumalan edessä. Psalmi 130 avaa meille tätä asiaa: *Syvyydestä minä huudan sinua, Herra. Herra, kuule minun ääneni, tarkatkoot sinun korvasi rukoustani. Jos sinä, Herra, pidät mielessäsi synnit, Herra, kuka silloin kestää? Mutta sinun on armo, sinä annat anteeksi, että me eläisimme sinun pelossasi.*

Kun ihminen antaa toiselle anteeksi, niin voidaanko sitä olla aivan varmoja, että asiaa ei vedetä uudestaan esille myöhemmin jonkun toisen asian yhteydessä. Meille ihmisille on tyypillistä se, että asioita käsitellään uudelleen, vaikka ne onkin jo anteeksiannettu. Niin vaikeaa anteeksiantaminen on, mutta Jumala... Ajatelkaa Jumalaa samassa tilanteessa, jos hän pitäisikin mielessä meidän syntimme, kuka silloin kestäisi. Miten vapauttavaa ja lohdullista on, että Jumala ei lupauksensa mukaan muistele vanhoja. Me emme ole siis ehdollisella tuomiolla, jossa vanhat synnit otetaan esiin uudestaan, vaan Jumala on luvannut, että meidän syntimme ovat poissa, ne on anteeksiannettu ja poispyyhitty hänen poikansa tähden.

Me olemme Jumalan edessä pienellä paikalla, mutta hänen armonsa on suuri. Se tulee esiin siinäkin, että anteeksiantamusta pyytävä eli syntejään katuva saa anteeksiantamuksen lahjaksi ilman ehtoja vain Kristuksen tähden. Ei siis ansioidensa tai katumuksensa tähden. Olisihan se järkyttävää, jos me joutuisimme miettimään olemmeko katuneet riittävästi tai oikealla tavalla. Sellaiselle pohdinnalle ei olisi loppua. Pohdintaa kyllä toisaalta riittää, sillä armo on meille niin käsittämätön asia. Useasti on vaikea ymmärtää ja sisäistää, että aivan kaikki on anteeksiannettu, kun koemme itsemme kuitenkin vajavaisiksi ja syntisiksi, mutta niin se on, kaikki on anteeksi annettu.

Isä meidän –rukouksessa siis käsitellään anteeksisaamista ja anteeksiantamista. Ajatuksia herättävää on jo se, että anteeksiantoa pyydetään yhdessä. Anna meille meidän syntimme anteeksi. Ei ole meistä kukaan toinen toista parempi, kaikki me tarvitsemme anteeksiantoa. Syntisenä ei ole mukava olla. Siksi ei mikään ole niin ihanaa kuin armo, ylitsevuotava armo, joka peittää alleen kaiken synnin.

Kun me lueskelemme Isä meidän –rukousta, voimme huomata, että se lähestyy anteeksiantamista yhtä aikaa monella tavalla. Se on yhtä aikaa Jumalalle suunnattua rukousta ja meille suunnattua opetusta. Sanoma on selvä. Koska Jumala on antanut meille meidän syntimme anteeksi, monin verroin suuremman velan anteeksi, meidän on annettava anteeksi kun meiltä sitä pyydetään, kunpa se vaan olisi helpompaa.

Vielä jotain mitä tuo Isä meidän –rukouksen me toi mieleen. Kun kirjoittelin tätä saarnaa, mieleeni tulivat Aatami ja Eeva, Aatami ja Eeva, jotka söivät hedelmän kielletystä puusta. Toisiansa ja käärmettä he syyttelivät. Hyvä oli, että heitä oli kaksi. Eikä vain siksi, että olisi toinen, jota syyttää. Heillä oli toinen, jota rakastaa. Heillä oli toinen, jolta pyytää anteeksi. Kun on kaksi, puolisoa, ystävää, läheistä, tulee rakkaus näkyviin, mutta tulee myös synti ja syyllisyys. Hyvä, että on kaksi, sillä syyllisyydestä on mahdollista päästä anteeksiantoon ja samalla syvempään ymmärrykseen Jumalan armosta.

Olimmepa anteeksipyytäjän tai anteeksiantajan paikalla, me olemme kuitenkin samalla aina Jumalan edessä pienellä paikalla, armon kerjäläisinä. Jumalan edessä oleminen nöyrällä sydämellä auttaa meitä laskeutumaan tuomarin paikalta, se antaa meille rohkeutta ja voimaa pyytää anteeksi.

Rukoilemme Franciscus Assisilaisen sanoin:

Vapahtajani, tee minusta rauhasi välikappale, niin että sinne missä on vihaa, toisin rakkauden, missä on loukkausta, toisin anteeksiannon, missä on epäsofia, toisin yksimielisyyden, missä erehdystä, osoittaisin totuuden, missä epäilystä, auttaisın uskoon, missä epätoivoa, nostaisin luottamukseen, missä pimeyttä, loisin sinun valoasi, missä surua, virittäisin ilon ja lohdutuksen, niin että, oi Mestari, en yrittäisi niin paljon etsiä lohdutusta kuin lohduttaa muita, sillä antaessaan saa, kadottaessaan löytää, unohtaessaan saa anteeksi, kuollessaan nousee iankaikkiseen elämään. Aamen.

Juha Aila

Ikaalisten seurakunnan kappalainen